UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvtationvm, In Tertiam Partem Divi Thomae. Tomi Qvinqve

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiæ, M.DC.XVI.

2 V. sudor sanguineus Christi in horto verus ac naturalis fuerit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-94022

Visual Library

Vt constat Matt. 27. & Act. 1. vbi dicitur ager ille *Emptus de mercede iniquitatis*, quo significatur solo illo pretio emptum esse. Nō est autem verisimile agrum propè Ierosolymam, quem esse oportuit non exiguę magnitudinis, vt posset capere omnes peregrinos, quibus Ierosolyma abundabat, potuisse emi minori pretio, præsertim cum ager ille non ad tempus, id est, vsque ad annum Iubilæi (vt moris erat apud Iudæos) sed in perpetuum emeretur, eò quod vsui sepulturæ ascribi deberet in posterium.

Matth 27. Act. 1.

Iudas cur tā vili pretio Christum vendiderit.

Sed (si coniectura vtendum est) obstat huic sententię alia, quæ apud me maiorem (vt verum fatear) probabilitatem efficit. Qui enim credi potest, Iudæos tam facilè obtulisse trecentos aureos propter opus, quod nullius ferè laboris, vel negotij erat, præsertim cum Iudas nec rogatus, nec quæsitus, sese ad tradendum Christum obtulerit propensumque ostenderit? Vnde Hierony. Matth. 26. hac coniectura colligit Iudam vili pretio Christum vendidisse. *Sed quasi vile* (inquit) *tradens mancipium, in potestate ementium posuit quantum vellent dare.* Et cæteri omnes expositores idem sentiunt, illud scilicet pretium fuisse multo minoris valoris. Quanquam enim dicere quis posset, Iudæos præ nimio desiderio, quo ardebant comprehendendi Christum, facilè maximam pecuniæ vim obtulisse: id fieret verisimile, si vel in opere ipso, vel in proditore aliquam difficultatem experti essent, eo vel maximè, quod eo tempore decem aurei in maiori pretio, & existimatione habebantur, quam nunc centum.

Hieron. Ruffin. Cyril. Iero. Origen. Augustin.

Responsio. Quo pretio Christus à Iuda venum datus.

Quocirca non coniecturis, sed propria significatione vocis *argenteus*, quæstio hæc definienda esset: cum autem vox illa sit valde æquiuoca, & varias monetas ex argento factas significare soleat, vix potest certa ratione definiri, in qua significatione hoc loco sumenda sit tam in Euangelio, quam apud Zachar. c. 11. Videtur autem verisimilius argenteum illic significare simplicem aliquam monetam argenti, quæ tunc erat in vsu, & illam fuisse vel siclum, vel dimidiam partem sicli, vt tertia, & quarta opinio asserebat. Potuit autem ea quantitas pecuniæ sufficere ad emēdum agrum in sepulturam peregrinorum, vel quia non sola illa emptus est, nam licet scriptura dicat ex illis emptum esse, non tamen affirmat ex solis illis, vel certè quia non oportebat agrum esse adeò magnum, quia rari solent esse peregrini, qui in aliqua ciuitate moriuntur, etiamsi magna illorum multitudo illuc confluat, vt etiam nunc Romæ, & Compostellæ videre licet. Nam ad sepeliendos peregrinos exiguus locus sufficit, præsertim, quia (vt dicebam) eo tempore moneta carior erat, quam nunc sit, quare tunc decem aureis emi poterat ager, qui nunc fortasse non potuisset centum comparari.

Zacha. 11.

Dubium.

Ad vltimam dubitationem non defuerunt, qui in loco Gene. triginta argenteos existimarent esse legendum. Sed lectio illa nullam habet probabilitatem, quia & Hebræi codices habent viginti, & eodem modo legunt omnes codices emendatiores vulgatæ editionis. Septuaginta etiam interpretes quoad numerum *viginti* legunt, quamuis quoad pecuniæ qualitatem non argenteos, sed aureos interpretati sint. Iosephus etiam libr. 2. Antiquit. ca. 3. numerum viginti retinuit, sed non dicit viginti aureis, vel argenteis fuisse venditum, sed viginti minis, quod longè maius pretium est. Nam vnaquæque mina sexaginta siclos pendebat, vt constat Ezech. 45. Sed in vtroque erratum est, nam & Hebraica veritas, & vulgata editio viginti argenteos habet, & ita esse legendum notauit Hieronym. quæstionib. Hæbraicis in Gen. & Matth. 26. Vbi expresse refellit translationem septuaginta subdens. *Neque enim pretiosior esse poterat seruus, quam Dominus.* Ad dubitationem ergo respondetur, non oportuisse figuram in

Ioseph.

Ezech. 45.

Hieron. Responsio. Ioseph. à fratribus in Ægyptum quo pretio venditus.

omnibus conuenire cum re repræsentata. Et addi potest ex prædictis verbis Hieronymi in hoc seruatam esse proprietatem figuræ, quod seruus minori pretio venditus est, quam Dominus. Addo denique neque hunc pretij numerum relictum esse sine figura, & prophetia. Nam Exodi 21. pro seruo, aut ancilla occisis solui præcipiebantur triginta sicli argentei: vnde Iudæi tanti Christum emere voluerunt, quantum ab eis seruus æstimabatur. Zachariæ autem 11. de hoc pretio prædictum erat. *Appenderunt mercedem meam triginta argenteos*, id est, cum pro beneficijs acceptis gratiam reddere deberent, dederunt Iudæ triginta argenteos, vt me traderet. Ita exponunt Hieron. ibi, & super Matth. Ruffin. in simbo. Cyril. Ierosolym. cateches. 13. & huius prophetiæ meminit Matth. capit. 27. quanquam mutatis verbis, & non tribuit illam Zachariæ, sed Ieremiæ, quod non paruam difficultatem multis ingessit, quam variè expediunt Origen. Hierony. & alii expositores ibi, & August. libr. 3. de consen. Euangelistarum cap. 7. Sed illud verisimilius videtur, Euangelistam non posuisse nomen Ieremiæ, sed simpliciter nomen prophetæ: ab aliquo autem additum nomen Ieremiæ in margine, postea irrepsisse in textum in aliquibus codicibus, non enim in omnibus habetur. Et hæc est sententia Hieron. quam Ianssenius capit. 140. magis probat, & eandem sequitur Cæsar Baronius in dicta appendice.

Exod. 21.

Zacha. 11.

Hieron. Ruffin. Cyril. Iero. Origen. Augustin.

Iansen. Cæs. Baron.

SECTIO II.

Vtrùm sudor sanguineus Christi in horto oranti verus, ac naturalis fuerit.

EXplicata Christi venditione, quæ legalem cœnam antecessit, explananda sequebantur mysteria cœnæ: sed quoniam hæc in sequentem tomum, vbi mysterium Eucharistiæ explicabimus, à nobis remittuntur, gradum facimus ad explicandum ea, quæ Christo oranti in horto contigerunt: hæc enim proximè post cœnam subsequuta sunt. Sic enim habent Euangelistæ, *& hymno dicto exierunt in montem oliueti*, qui propè Ierusalem erat, *Sabbathi habens iter*, vt dicitur Act. 1. id est, per vnum milliare distans, tantum enim itineris licebat Iudæis in sabbato agere (vt OEcumenius ibi notat) vel sex stadijs (vt Iosephus tradit libro 6. de bello Iudaico capite 3.) In eo ergo itinere, quantum ex Matthæ. & Marc. colligi potest, sermonem habuit Christus cum discipulis, in quo & eorum scandalum, & mortem suam, ac resurrectionem iterum prædixit, Petroque asserenti se nullo modo scandalum in eum passurum, quod eum esset negaturus, etiam prædixit, quamuis iam antea in cœna iterum, atq; iterum eandem negationem illi prædixisset (vt August. notauit libr. 3. de consensu Euangelist. capite 2.) & in eodem itinere pertransijt Christus torrentem Cedron, qui per vallem fluit, quæ inter montem oliuarum, & Ierusalem interiacet (vt Ioseph. supra retulit) ac tandem peruenit in villam Gethsemani, quæ erat ad radices montis Oliuarum (vt Hieronym. refert libr. de traditionibus Hebraicis) Erat autem ibi hortus (vt Ioannes refert) in quem ingressus est Iesus cum discipulis, vt oraret. Tria autem sunt potissima, quæ ab Euangelistis narrantur facta in illa oratione: primum, quod *cœpit Iesus pauere, & tædere, & mœstus esse.* Secundum, orasse ad Patrem illis verbis, *Pater si possibile est, &c.* Tertium addit solus Lucas dicens, *Et factus est sudor eius, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.* Quæ verba, quamuis Hilarius libr. 1. de Trinitat. dicat in multis codicibus tam Græcis, quam Latinis deesse, & idem significet Hieronym. libr. 2. contra Pelagian. quatenus solum dicit eam partem historiæ in multis codicibus Græcis, & Latinis re-

Matth 26. Sabbathi iter quantū Act. 1. Oecumen. Ioseph. Augustin. Ioseph. Hieronym.

Luc. 22. Hilar. Hieronym. Conc. 1 Tom.

periri: tamen certa fide tenendum est eam partem A esse canonicam, & Scripturam Sacram: præsertim post Con. Tridentini decretum in sess. 4. vbi definit, libros Scripturæ integros esse suscipiendos cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueuerunt, & in Vulgata Latina editione habentur. Hæc autem pars communi Ecclesiæ consuetudine, & cõsensu recepta est, & antiquissimi Ecclesiæ Patres eam vt canonicam susceperunt, vt patet ex Dionys. c. 4. de Cæles. Hiera. Epiph hæres. 69. Augus. Irenæo, & alijs quos statim referam, Quæ omnia intelligenda sunt etiam de illa parte, in qua Lucas refert apparuisse angelum cõfortantem Christum. Vnde si in aliquibus codicibus hæc pars deest, credendum est expunctam fuisse ab aliquibus indoctis, specie pietatis. Nam & S. Nicon in quadam epistola de religione Armenorum refert, eos abstulisse ex Euangelio hanc historiam de sudore sanguinis, imbecillitatis hoc esse existimantes non diuinæ maiestatis.

Igitur de prima, & secunda parte huius mysterij multa dicta sunt in superioribus, de prima in primo tomo circa quæst. 15. D. Thom. in comment. artic. 7. & disp. 28 Sect. 2. & in hoc, præcedenti disput. multa de hac tristitia Christi dicta sunt. De secunda verò parte, id est, de illa Christi oratione, & de voluntate à qua profecta est, dixi in primo tomo disp. 33. Sect. 1. vbi refutaui hæreticos, qui hanc Christi orationem ausi sunt reprehendere, & disp. 24. Sect. 3. interpretatus sum Augus. & Hieron. qui interdum indicant verba illa, *si possibile est*, &c. profecta esse ex ignorantia aliqua, & dubitatione, in disputat. verò 38. Sect. 2 exposui, illa oratione declarasse Christum naturalem affectum voluntatis suæ: quem permittere in se voluit, & exterius exprimere, ad confirmandam naturæ assumptæ veritatem, & tristitiæ suæ acerbitatem declarandam. Solum ergo superest, vt hoc loco de tertia parte huius mysterij sermonem instituamus.

Christus in horto verum ac naturale sanguinem sudauit.

Dico ergo primò, Christum Dominum verum, proprium, ac naturalem sanguinem emisisse, quando sanguinem sudasse fertur. Hæc assertio mihi est certa, nam verba Lucæ sunt expressa, & cum historiam contineant, propriè intelligenda sunt. Vnde (quod Theophylactus dixit) ea scripta esse per hyperbolem. Nam sicut qui amarè flet; dicimus sanguinem flere, ita qui præ anxietate, & interno labore nimium sudat, dicitur sanguinem sudasse, id est, D fluentem sudorem fortiter stillasse: hæc (inquam) interpretatio cum aliena sit à literæ proprietate, & necessaria non sit, nullo modo est admittenda. Sed ait Euthym. qui in eadem est sententia suo ca. 64. in Matth. Lucam non dicere Christum sudasse sanguinem: sed sudorem eius fuisse, sicut sanguinis guttas, id est, fuisse crassum, & concretum sudorem similem guttis sanguinis. Sed certè, si solam similitudinem voluisset Lucas significare, potius dixisset, *Sicut guttæ aquæ*: similiores enim videntur guttæ sudoris guttis aquę, quam sanguinis. Adde particulam illam, *sicut*, quemadmodum & particulam, *quasi*, non semper significare in Scriptura similitudinem: sed E interdum identitatem, & veritatem, vt Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius gloriam quasi vnigeniti à Patre*. Denique si in hoc loco per particulam illam *Sicut*, importatur aliqua similitudo, quæ à veritate deficiat, non est in substantia sanguinis, quasi verum sanguinem nõ sudauerit Christus, sed in forma, & figura guttarum. Quia fortasse non habebant perfectam figurã guttę, sed illi similem, vel certè, quia non erant ex puro sanguine, sed aliquid sudoris habebant admixtum. Itaque simpliciter fatendum est, Christum sanguinem verum sudasse, vt Euangelij litera præfefert, & communi sensu Ecclesiæ intellecta est, etiam ab Apostolorum temporibus, vt colligere licet ex Iustino Martyre dialog. cum Triphone, Irenæo libro 4. contra hæres. cap. 32. vbi contra negantes veritatem carnis Christi illud incommodum infert, quod *globos sanguinis*; non sudasset. Idem repetit lib. 4. cap. 69. Idem sentit apertè Epipha. in Anchoreto, & Athanas. libr. 6. ad Theophyl. qui est de beatitudine filij DEI, anathema dicit in eos, qui Christum verum sanguinem sudasse negant: Hilar. etiam & Hieronymus locis citatis, planè intelligunt ea verba de vero sanguineo sudore, & Augustin. libro 3. de consensu Euangelistar. capit. 4. vbi dicit Christum emisisse sudorem sanguineum. Ammonius verò Alexan. in Harmonia Euangeliorum *sudorem sanguinolentum*, appellauit. Ratio huius sudoris propria, & litteralis statim explicabitur. Rationes autem mysticæ variæ traduntur à Patribus, Beda super Lucam dicit, significatum esse hoc Christi sudore defluente in terram, B etiam terrenos homines sanguine Christi esse irrigandos. Augustin. in libr. sententiarum, sententia 68. *Orans* (inquit) *cum sudore sanguineo Dominus Iesus Christus, significabat de toto corpore, quod est Ecclesia, emanaturas martyrum passiones*. Bernard. sermo 3. in Dominicam Palmarum, dicit Christum non fuisse contentum lacrymis oculorum: sed totius corporis sanguineis lacrymis peccata nostra flere, ac lauare voluisse.

Iustin. Mart. Irenæus. Epiphan. Athanas. Hier. Hilar. Augustin. Ammon. Alexan. Beda. Augustin. Bernard.

Dico secundo, Christus Dominus absque speciali miraculo sanguinem sudauit ex vi internæ afflictionis, & agoniæ, quam in illa oratione passus est. Ita sentit Caietan. Luc. 22. ab cuius opinione non multum discrepat Iansenius cap. 137. Concord. Declaratur primo, ratione theologica. Quia si ille sanguis C miraculosè esset emissus, & non ex vi interioris afflictionis, non fuisset signum certum, & euidens maximi angoris, & tristitiæ interioris, quia miraculosè poterat etiam cum minima afflictione, imò sine vlla emitti: consequens autem est contra sensum omnium sanctorum ab vniuersa Ecclesia receptum. Secundo hoc explicat Caietan. naturali, & physica ratione. Quia sicut magnitudo passionis pellit violenter sudorem, ita si vehemens sit passio, & deficiat sudoris materia, fieri potest vt sanguinem expellat. Sicut natura vi (vt ita dicam) effrenis concupiscentiæ coacta, deficiente semine in proprijs organis, sanguinem fundit, & deficiente lacte, qui nimiũ vbera emungit, vt dicitur, elicit sanguinem: in Christo autem corpus erat debile, & exhaustum, cumque alioqui afflictio interior esset vehemens, fieri potuit, vt deficiente materia sudoris, sanguis fuerit ex vi interioris afflictionis expulsus. Nam & Arist. lib 3. de Hist. animal. c. 19. dicit interdum euenire ex abundantia sanguinis, & intemperie corporis, vt aliquis sanguinem sudet: hæc autem causa nõ habuit locum in Christo: tamen, sicut hæc à natura est, ita alia à nobis explicata est naturalis & sufficiẽs ad hunc effectum.

Sanguinei sudoris in Christo causa quæ fuerit Caietan. Iansen. Aristot.

Dices, Metus, & tristitia, quibus tunc Christus angebatur, non emittunt sanguinem foras, sed potius ad cor attrahunt; natura ita prouidente, vt principaliori membro in huiusmodi afflictionis tempore subueniatur. Respondetur, si angor & afflictio ex tristitia, metuque proueniens tanta fit, vt corpus commoueat, & inflammet, vim habent attenuandi sanguinem, & aperiendi poros, & hinc consequi potest emissio sanguinis ad exteriores partes corporis. Eo vel maximè, quod licet Christus naturali affectu timeret, tamen deliberata voluntate, & efficaci, & actu appetitus á voluntate imperato, mortem, & omnes dolores, qui efficacissimè proponebantur, amplectebatur, & naturalem affectum superabat, & hinc agonia proueniebat. Ex hoc ergo actu fortitudinis, & audaciæ, magis quàm ex timore, & tristitia illa corporis alteratio, & sanguinis omissio prouenire potuit. Quod satis narratione sua Lucas indicauit dicens. Et *factus in agonia prolixius orabat, & factus*

Obiectio. Responsio. Luc. 22.

& factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.

Obiectio. Sed vrgebis: nam licet fieri possit, vt aliquis subtilis sanguis per poros effluat: tamen verba Lucæ indicant, non tenues, sed crassiores guttas, ex crassiori sanguine concretas, vsque ad terrã decurrisse. Hanc enim vim habet dictio Græca θρόμβοι, quæ grumum crassiorem significat; ergo non videtur hoc naturaliter fieri potuisse. *Iansen.* Quæ ratio tandem mouit Iansenium, vt diceret non omnino naturali causæ, sed miraculo tribuendum esse, quod de Christi sudore refert Lucas. *Respons.* Sed dici potest, licet propter dictam causam naturalem, subtilis sanguis, & liquidus è Christi corpore flueret, tamen statim ac perueniebat ad externam corporis superficiem condensari potuisse B absq; miraculo, propter aeris intemperiem, præsertim cùm esset nox, aerque frigidior. Sic ergo sanguis densior, & crassior effectus, & in guttulas diuisus, in terram decidebat.

Obiectio. Hilar. Responsio. Huic verò nostræ sententiæ contradicere videtur Hilar. libro 10. de Trinitat. his verbis. *Sudorem vero nemo infirmitati audebit deputare, quia dum & contra naturam est sudare sanguinem, neque infirmitas est, quod potestas non secundum naturæ consuetudinem gessit.* Exponi tamen potest hoc non fuisse infirmitatis, hoc est impotentiæ, & coactionis: Christus enim non ex imbecillitate, aut ex impotentia ita timuit, aut tristatus est, vt sanguinem sudauerit, sed voluntariè hos affectus in seipso permisit. Deinde dici potest, potestatis miraculosæ in Christo fuisse sustinere C tam ingentem tristitiam, ac internum dolorem, ex quo tam mirabilis externus effectus effluxit, fortasse enim id non est homini possibile per naturam: vel saltem fieri non potest, vt homo huiusmodi passionem patiatur, quin mors inde subsequatur, & hoc modo concedi potest aliquod miraculosum opus hic interfuisse. Non negat autem Hilarius, quod posito tali affectu in corpore ita disposito, potuerit naturaliter sequi prædictus effectus.

Reliquum erat, vt de Angelo confortante Christum (quod eodem loco Lucas narrat) aliqua disputaremus: sed hunc locum sufficienter tractauimus in priori tomo super quæst. 12. D. Tho. in comment. articul. 4. quibus nihil ferè hoc loco addendum occurrit. Id est duntaxat adnotandum, Angelum illum *Angelus Christum in horto confortat.* in forma sensibili, & humana apparuisse, solumque D exterius loquutum ad Christum fuisse, vt ex verbis Lucæ facilè colligi potest, & ex ijs, quæ supra agentes de tentatione Christi diximus, scilicet: non potuisse interiores Christi potentias immutari immediatè ab Angelis. Vnde sicut exteriùs tantum tentari potuit, & ita confortari, non tamen doceri, aut illuminari, vt in prædicto loco ex priori tomo citato D. Thomas disseruit. Quis autem ille Angelus fuerit, incertum est, nihilque inuenio de ea re à Sanctis Patribus dictum.

SECTIO III.

Quæ mirabilia acciderint in Christi comprehensione. E

Iudæ osculum maxima Christi iniuria. IN hoc mysterio duo præcipuè considerari possunt, scilicet quid in eo Christus sit passus, & quid egerit. Prior pars propria est nostri instituti, nihil tamen habet, quod scholasticam disputationem requirat, sed piam potiùs considerationem, ac meditationem. Ad tria verò capita reuocari possunt, quæ tunc Christus passus est. Primùm est iniuria, & infidelitas Iudæ, qui osculi signo illum tradidit. De *Origen. Hieronym.* quo legi potest Origen. tractat. 36. in Matth. & Hieronym. Matthæ. 26. qui dicunt timuisse Iudam, ne Christus seipsum transformaret, vel transfiguraret, ne agnosci posset, & ideo dedisse Iudæis hoc signum.

Sed hoc difficile creditu est. Primo quia non est sufficiens fundamentum vt asseramus Iudam hoc timuisse, quia transfigurationi Domini non affuerat: neque ab alijs audire id potuit, cum illis præceptum fuerit ne id dicerent, & ipsi tacuerint, vt dicitur Lucæ nono. Deinde, quia si Iudas timuit ne Christus eo *Luc. 9.* modo se occultaret, etiam timere potuit ne sibi ipsi inuisibilis fieret, vel alterius formæ, ergo pari ratione timere posset ne suum signum esset inutile. Quin *Cyril Chrysost.* potius Cyril. lib. 11. in Ioann. cap. 33. & Chry. homil. 82. in Ioannem, dicunt Christum potestate diuina ita se se occultasse ministris Iudæorum, & ipsi Iudæ, vt eum non agnouerint, quando eos interrogauit. *Quem quæritis?* quanquam neque hoc sit admodum verisimile, sed probabilius est quod Augu. dicit lib. *Ioan. 18.* 3. de consen. Euang. cap. 5. & Ammonius in harmo- *Augustin. Ammon.* nia Euan. Iudam, qui alios antecedebat, primum omnium vsque ad Christum venisse, eumque agnouisse, & osculum dedisse, & tunc Christum eum interrogasse, *Amice ad quid venisti?* vt cor eius leniret, & *Matth 26.* ad meliorem mentem reuocaret: statim vero, vt eum confunderet, subiunxisse, *Osculo filium hominis tradis?* ac deinde vlterius processisse quasi se offerens ijs, qui ad eum comprehendendum veniebant eosque interrogasse, *Quem quæritis?* non quia prius se illis occultasset, sed vt ostenderet potentiam suam in miraculo, quod statim fecit, & quod voluntariè se morti offerebat. Qui ordo rerum ex ipso Euangelio satis constat, & quia si Iudas non cognouisset Christum, antequam ipse interrogaret, *Quem quæritis?* superuacaneum postea fuisset illius signum, quia iam Christus se satis prodiderat.

Obiectio. Osculi signũ Iudæis à Iuda cur datum. Dices, Quid necesse fuit, Iudam præbere hoc signum, cum Christus esset omnibus probè cognitus, præsertim Pharisæis eorumque ministris? Multi cẽsent id factum esse propter Iacobum fratrem Domini, qui erat Christo simillimus. Sed facilius dici potest, Iudam fuisse valde solicitum, ne errore aliquo Christus è manibus militum elaberetur, vt illa eius verba satis declarant *Tenete eum, & ducite cautè.* Ferebatur enim semper eadem pecuniæ cupiditate, quia nondum illam acceperat: sed promissa tantum illi erat, vt plane ex Euangelio constat. Hac ergo de *Responsio.* causa, solicitus fuit in eo signo præstãdo, & quia nox erat, & ideo facile in persona errari poterat, & præterea quia cohors militum Romanorum, quæ ad Christum capiendum veniebat, facilè poterat eum de facie non agnoscere. Hæc ergo fuit prima iniuria, quam in hoc mysterio Christus passus est, quæ *Ingratitudo Iudæ erga Christum quanta. Hieron.* sanè fuit maxima: in qua ferenda Christus summam patientiam, & charitatem ostendit. Iudas autem summam ingratitudinem, ac mentis cæcitatem adeò vt visum Hieronymo sit eum non credidisse signa, & miracula Christi fuisse vera: sed magicis artibus facta, alioqui non existimasset posse à se Chri- *Cyril.* stum decipi: Cyrillus autem supra dicit eum passione obcæcatum non consideraſſe ea, quæ faciebat. *Chrysolog. Leo Papa* Plura de hoc Iudæ facinore legantur apud Chrysost. hom. de proditione Iudæ, & Leonem Magnum serm. de passione.

Secundo passus est Christus defertionem ab amicis, & discipulis, *omnes enim relicto eo fugerunt*, quod *Ab omnibus in comprehensione Christus deseritur. Ioan 18. Augustin. Rupert.* non fine speciali Christi prouidentia factum esse satis significatum est illis verbis, quæ Ioannes refert, dixisse Christum. *Si ergo me quæritis, sinite hos abire*, vt ibidem August. notauit tractat. 112. *Ostendit*, inquit, *quam curam salutis eorum omni tempore habuerit.* Quod magis explicans Rupertus libro 13. in Ioan. ait præ- nouisse Christum non fuisse tunc Apostolos satis firmos in fide, neque disposito ad patiendum, & ideò non permisisse eos comprehendi. Quia facilè eum essent negaturi, & ita rectè exponit illud verbum, quod subdit Ioannes, *Vt adimpleretur, quod dixit, quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quenquam*, quia *Ioan 18.* etiam tunc seruauit eos corporaliter, ne spiritualiter